

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

II.519.344.2014II.519.344.2014.MH

Pan

Arkadiusz Czartoryski

Przewodniczący

Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych

Sejm RP

Z zainteresowaniem przyjąłem projekt ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw zaproponowany przez Komisję Administracji i Spraw Wewnętrznych zmierzający do realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2017 r. w sprawie ozn. sygn. akt K 17/14.

W sprawie tej, wszczętej z wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich, Trybunał uznał, że przepisy ustaw regulujących działanie służb mundurowych dotyczące kontroli osobistej (przeszukania) są niezgodne z Konstytucją w zakresie, w jakim nie określają granic tej kontroli (przeszukania) oraz nie przewidują możliwości zaskarżenia jej przebiegu do sądu.

Przedstawiony projekt w pewnym stopniu realizuje wskazania Trybunału. Podkreślić należy, że w sposób szczegółowy reguluje tryb przeszukania osoby i bagażu na poziomie ustawowym (dotąd materia ta precyzowana była jedynie w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji).

Projekt przewiduje także możliwość złożenia zażalenia na przeszukanie, wnoszonego do sądu rejonowego za pośrednictwem odpowiedniej jednostki służby mundurowej, która dokonała przeszukania, a także obowiązek pouczenia osoby przeszukiwanej o tej możliwości. Zażalenie dotyczyć może zasadności, legalności oraz prawidłowości przeprowadzonej czynności.

Wskazać jednak należy, że jedyną konsekwencją uwzględnienia przez sąd zażalenia na przeprowadzenie kontroli osobistej (przeszukania) jest zawiadomienie o tym prokuratora i kierownika jednostki organizacyjnej danej służby nadrzędnej nad tą, która dokonała kontroli. Co prawda osobie, wobec której czynność przeprowadzono, przysługiwać będzie prawo dochodzenia zadośćuczynienia lub odszkodowania na drodze cywilnej na zasadach ogólnych, lecz odbywać się to będzie musiało w ramach odrębnego postępowania. Warto mieć na uwadze, iż art. 417 § 1 k.c. stanowi, że Państwo ponosi odpowiedzialność za niezgodne z prawem działania lub zaniechania, a zatem nie będzie się ta odpowiedzialność aktualizować, jeśli sąd stwierdzi, że przeszukanie było legalne i prawidłowe, lecz niezasadne.

Ponadto, zarówno przewidywana długość postępowania w tym zakresie, jak i trudności związane z występowaniem jedynie w roli powoda cywilnego, (w sytuacji, gdy dana osoba w istocie została pokrzywdzona bezzasadnymi lub nielegalnymi działaniami organów państwa) sprawiają, że zaproponowana regulacja nie przewiduje efektywnej sankcji za naruszenie wymogów prowadzenia kontroli osobistej (przeszukania). Pożądane byłoby zatem wprowadzenie możliwości przyznania osobie, która poddana została kontroli, odszkodowania lub zadośćuczynienia za jej nielegalność, nieprawidłowość lub bezzasadność już przez ten sam sąd, który tę nielegalność, nieprawidłowość lub bezzasadność stwierdził na skutek wniesienia zażalenia.

Ponadto wskazać należy, że projekt przyznaje służbom mundurowym kompetencję do dokonania tzw. „sprawdzenia prewencyjnego”, które oznacza przeprowadzenie kontroli osobistej osoby pragnącej wejść na teren ochraniały przez tę służbę (np. imprezy masowej lub zgromadzenia publicznego), a także osoby pozbawionej wolności (np. zatrzymywanej, konwojowanej, doprowadzanej na polecenie organu ochrony prawa). Zakres przeszukania osoby i jej bagażu jest co do zasady tożsamy z „normalnym” przeszukaniem, lecz projekt nie przewiduje w ogóle możliwości wniesienia zażalenia na takie „sprawdzenie prewencyjne”. Wskazane wydaje się aby istniała możliwość wniesienia zażalenia także na tę czynność (wraz z obowiązkiem pouczenia osoby sprawdzanej o tej możliwości).

Powyższe braki regulacji sprawiają, że zażalenie na tok prowadzenia kontroli osobistej (przeszukania) w istocie będzie miało w istocie charakter iluzoryczny.

Zważywszy jednak na przedstawioną argumentację, niepodobna podzielić tezy zawartej w uzasadnieniu projektu ustawy, iż zawarte w niej unormowania stanowią wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 grudnia 2017 r. sygn. akt K 17/14.

Zwracam się więc do Pana Przewodniczącego z uprzejmą prośbą o uwzględnienie wyżej wskazanych wątpliwości w pracach Komisji, a także o modyfikację projektu tak, aby w pełni realizował wskazania Trybunału Konstytucyjnego.